

УДК 37.011.31

С.В. ОЛІШКЕВИЧ,
*викладач кафедри міжнародної мовної комунікації
Національного університету «Острозька академія», м. Острог*

ТЛУМАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВИХОВАННЯ ХАРАКТЕРУ» В АМЕРИКАНСЬКІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ

У статті аналізується поняття «виховання характеру» в американській педагогічній літературі. Для ґрунтовного дослідження основний акцент було зроблено на тлумаченні ключових дефініцій виховання характеру та суміжних з ним термінів. Розкрито зміст, мету, завдання та виокремлено види виховання характеру в американській школі. Зроблено висновок, що виховання характеру є невід'ємною складовою навчального процесу й сприяє формуванню особистісних та суспільних цінностей в американських школярів.

Ключові слова: поняття «виховання характеру», види виховання характеру, американська школа, мораль, моральні цінності, риса характеру, впровадження виховання характеру.

Постановка проблеми. Сьогодні успішність учнів в американській школі напряду залежить від того, як вони складають стандартизовані тести. У зв'язку з цим вчителі докладають чимало зусиль для ретельної підготовки школярів до цих випробувань. Дбаючи про високу успішність, вони нехтують виховним процесом, у той же час стверджуючи, що в американських школах спостерігається несприятливий та аморальний клімат. Діти поведуться з вчителями неналежним чином, стають невиховані та жорстокі один до одного, насильство присутнє у всіх аспектах шкільного життя.

Прояви насильства, які спостерігалися в американській державній школі протягом 1990-х показали низку серйозних проблем, з якими зіткнулися освітяни. Подібне є ознакою виродження моралі і цінностей серед молоді США в школах і у світі [4]. Науковці вважають, що «виродження чеснот серед представників молодого покоління – це проблема світового масштабу, з якою ми зіткнулися сьогодні» [7, с. 274].

Так, сумнозвісним став випадок 20 квітня 1999 р. в школі «Колумбайн», яка належить до неприєднаної громади Колумбайн округу Джефферсон, штат Колорадо. Масове вбивство там було заздалегідь сплановане двома старшокласниками – Еріком Харрісом і Діланом Кліболдом. Вони здійснили напад на учнів і персонал школи, застосувавши стрілецьку зброю та саморобні вибухові пристрої: поранили 37 осіб, з них 13 – смертельно, після чого застрелилися самі.

Аналіз останніх досліджень. Попри велику кількість публікацій американських вчених, присвячених тлумаченню «виховання характеру» та розкриттю його змісту, мети та завдань [2; 14; 15; 16; 18], класифікація виховання характеру зацікавила лише кількох науковців, зокрема таких, як А. Кона, Р. Гутьєррес та М. Дейвіс [6; 9; 17].

Формулювання мети. Мета статті полягає в аналізі поняття «виховання характеру», що є невід'ємною складовою навчального процесу й сприяє формуванню особистісних та суспільних цінностей в американських школярів.

Виклад основного матеріалу. У зв'язку з драматичним спадом моральності серед американських школярів у державних школах консерватори та ліберали досягли згоди в такому питанні: учнів терміново потрібно навчати манер та прищеплювати їм духовно-моральні

цінності, щоб переломити хід морального занепаду американського суспільства [8]. Підтвердженням цьому, наприклад, є те, що в одному з планових досліджень, проведених Американською асоціацією адміністративного персоналу шкіл (The American Association of School Administrators), було виявлено таке: 74% членів цієї організації вважають, що їхнім школам катастрофічно не вистачає «розуміння моральних цінностей та етики» [19, с. 5].

Така однастайність також поширюється на більш численне шкільне співтовариство. Навіть школярі, які самі ж і винні в проявах аморальної поведінки, згодні, що адміністрація школи повинна вжити заходів і знайти спосіб покращити моральне виховання. У дослідженні, проведеному низкою американських педагогів, було встановлено, що більшість опитаних учнів погоджуються з тим, що потрібно жити за правилами та демонструвати гарні манери в класі, навіть якщо насправді вони не роблять цього [2]. Згідно з дослідженням, проведеним серед групи небайдужих батьків на національному рівні, 84% опитаних висловили палке бажання, аби їхніх дітей у школах навчали правил етики та моралі [16].

Науковці, які прагнуть запровадити навчання моралі та норм поведінки у навчальний процес, а також зробити їх невід'ємною частиною навчальних програм, починаючи з початкової школи і закінчуючи старшою, переконані, що насправді не школа є основною причиною низького рівня моральності серед школярів, а батьки, які вже не докладають достатньо зусиль, щоб гідно виховувати дітей вдома [13]. Проте Т. Лікона (Thomas Lickona), один із основних лідерів руху «Виховання характеру», вважає, що навіть якщо сприятливе виховання відсутнє поза межами школи, в основному вдома, то належне моральне виховання є обов'язком школи [13, с. 26]. Т. Лікона та його однодумці вважають, що процес прищеплення духовно-моральних цінностей є обов'язком та відповідальністю школи й вчителів. Навчати моралі школі допомагає широко відомий освітній рух та популярна навчальна програма «Виховання характеру» [13].

Авторитетні американські освітяни вважають, що необхідно негайно вжити заходів, аби зупинити хвилю зниження моральності серед учнів. Однак виникають численні дискусії з приводу того, як найкраще досягнути бажаного; це, в свою чергу, викликає низку труднощів у трактуванні поняття «виховання характеру» [11]. Одна з характерних проблем пов'язана з визначенням низки термінів, які використовуються для опису безпосередньо «виховання характеру»: як «цінності», «мораль», «риси характеру» та інші, які часто інтерпретуються зовсім по-різному.

Згідно з думкою групи американських дослідників на чолі з Н. Берк (Nancy Burke) мораль та цінності – основа для формування характеру, через це ми не можемо відокремлювати «виховання характеру» від навчання моралі та цінностей [2, с.13]. Саме ці два терміни помилково виживають один замість іншого у дослідженнях, пов'язаних з «вихованням характеру». Американський науковець Дж. Нісіовочча (Joseph Nisivocchia), який займається дослідженням освіти молоді, вважає, що мораль та цінності у такому контексті – це низка принципів та норм, розроблених для того, аби служити орієнтирами у навчанні «виховання характеру» [16, с. 6]. Хоча загально визнано, що це визначення охоплює базове значення моралі та цінностей.

Не існує спільної думки щодо розуміння суспільних та особистісних цінностей, і цей аспект значною мірою ускладнює процес виховання характеру в американській школі. Хоча професор педагогічного коледжу при Вашингтонському університеті В. Паркер (Walter Parker) в одній із своїх статей досить цікаво розрізняє їх. Він стверджує, що особистісні цінності – це такі, які людина тримає при собі та відкриває виключно собі [18]. У спробах запровадити програму «виховання характеру» педагого повинні вжити всіх заходів, аби не втручатися у цей приватний простір. З іншого боку, В. Паркер говорить і про суспільні цінності – ті, які впливають на суспільство в цілому [18]. Багато прихильників виховання характеру вважають, що саме суспільні цінності й мораль мають займати чільне місце серед принципів виховання та навчання школярів.

Ще одним визначенням, яке спонукає до дискусії, є «риси характеру». Засновник Центру професійного розвитку К. Булач (Cletus Vulach) називає «рису характеру» внутрішнє ставлення або переконання, що визначає поведінку людини у відношенні до інших людей та до себе [1, с. 79]. Тобто риса характеру – це будь-який прояв поведінки, який людина демонструє та який є відображенням її моралі та цінностей.

Оскільки ніхто не може дати оцінку та дослідити мораль і цінності учня, лише риси характеру та моделі поведінки можуть бути чи не єдиним способом з'ясувати необхідність програми «Виховання характеру» та її ефективність. У своєму дослідженні вищезгадана Н. Берк особливу увагу зосередила на тих рисах, які можна спостерігати, оскільки вона вважає, що ефективність виховання характеру може бути визначена лише шляхом отримання наукових даних, а саме: видимі та вимірювані явища, такі як риси характеру. Дослідниця та її команда розрізняють поняття «характер» та «цінності», зауважуючи, що характер відмінний від цінностей за рахунок того, що останні є характеристикою чи схильністю, в той час як «характер» включає дію чи практичне застосування цінностей [2, с. 13]. Однак Р. Мерін (Robert Marine) дотримується іншого підходу до визначення характеру, стверджуючи, що це – нечіткі риси характеру, здібності та погляди, які формують особистість, цим знову протиставляючи сумісні терміни [15, с. 4].

Через кардинально відмінні трактування «характеру» існує низка різних визначень власне «виховання характеру». Почесний професор Школи освіти Т. Лікона стверджує, що «вихованням характеру» можна назвати будь-яку міжнародну програму, розроблену для позитивного розвитку особистості учня [14]. Хоча в основному це визначення є прийнятним, значна кількість дослідників продовжують і надалі розмірковувати над новими тлумаченнями «виховання характеру». А. Кон (Alfie Kohn), один з найпалкіших опонентів виховання характеру, стверджує, що існує два види виховання характеру. Перший можна охарактеризувати як «майже все, що школи можуть спробувати забезпечити, окрім навчання, особливо маючи на меті допомогти учням стати хорошими людьми» [17, с. 102]. Це чудова мета, досягти якої повинен прагнути кожен педагог. Інший вид, як переконаний А. Кон, притаманний більшості програм виховання – це особливий стиль морального навчання, який відображає конкретні цінності та припущення про природу дітей і те, як вони вчаться [17, с. 102].

Представник Центру вивчення професійної етики М. Дейвіс (Michael Davis) продовжив детальне вивчення поняття «виховання характеру», поділяючи його на три види. У першому він вбачає звичайне моральне виховання та навчання дітей, яке допомагає досягти найкращого вирішення ситуації за допомогою морально збагачених навчальних ситуацій [6]. Під другим вчений має на увазі моральне виховання, яке здійснюється за активної участі суспільства. Це відбувається за тієї умови, якщо школа перетворюється на зменшену модель суспільства, а учнів заохочують брати участь у всіх демократичних процесах шкільного життя [6]. Останнім видом М. Дейвіс називає звичайне «виховання характеру», яке передбачає навчання низки конкретно визначених цінностей, які учні змушені неодноразово практикувати [6]. У зв'язку з великою кількістю визначень, які використовують для пояснення терміна «виховання характеру», виникає складність у формулюванні дефініції програми «Виховання характеру» в цілому, оскільки її завдання та цілі є часто суперечливими.

Сьогодні майже всі американські педагоги дотримуються єдиної думки – виховання характеру має стати невід'ємною складовою навчання в усіх школах, але в той же час, вони не можуть досягнути єдності стосовно визначення терміна. Значна кількість науковців, в тому числі Н. Берк та її колеги вважають, що виховання характеру – це якісне викладання, яке і є фундаментальним критерієм хорошої освіти. Вважається, що професійні вчителі, просто слугуючи взірцем для наслідування, як під час навчального процесу, так і поза межами школи, навчають моралі та гарним манерам, які можуть згодом перетворитись у хороші риси характеру та гідну поведінку.

З іншого боку, варто пам'ятати й про те, що є низка педагогів, які служать поганим прикладом для наслідування, що може сприяти низькому рівню моральності учнів. В. Деймон (William Damon) вважає, що це просто безвідповідально спостерігати, як школа, де учень проводить майже третину часу протягом дня, не в змозі сприяти формуванню характеру та моральному розвитку учнів [4]. Завданням програми «Виховання характеру» є запобігання таким випадкам і допомога учням у надолуженні втраченого, якщо вони опинились у подібній ситуації.

Цілеспрямований та свідомий підхід до виховання характеру в історії американської педагогіки є не новою ідеєю. Перша спроба заохочувати формування особистості серед американських учнів була здійснена у XVII ст., коли в Масачусетсі було прийнято постанову «Старий Брехун 1647 року» («Old Deluder Act of 1647») [19]. Вона мала на меті започат-

кувати безкоштовну державну освіту для учнів Масачусетської колонії Бей (Massachusetts Bay Colony) [19]. В документі йшлося про те, що однією із ключових позицій навчання має бути формування хорошої особистості, щоб «Старий Брехун», чи, іншими словами, диявол, не міг збити дітей з праведного шляху [19]. Таким чином, можна стверджувати, що виховання характеру було однією з рушійних сил американської державної освіти з моменту її виникнення.

Більшою мірою, державна освіта, так чи інакше, була тісно пов'язана з вихованням характеру. Цю тенденцію можна прослідкувати, наприклад, в такому виданні, як «Читанка МакГафі» (*McGuffey's Eclectic Reader*), що надрукувалася в період з 1836 по 1922 рр. [4]. Цей підручник був надзвичайно популярним на той час, оскільки містив моральні навчальні ситуації, які були подані у вигляді різноманітних історій, що допомагали правильно виховувати дітей і навчати їх моралі [4]. Учні читали тексти та аналізували кожну історію. Читанка допомогла проникнути вихованню характеру не лише у навчальні підручники та навчальний процес, а й у серця американських учнів [4].

Таке поєднання виховання характеру та звичного навчання не зазнавало потрясіння, поки суспільство не стало більш орієнтоване на індивідуалізм. У своїй статті американський науковець Р. Гутьєррес (Robert Gutierrez) відзначає те, що індивідуалізм (або віра у важливість бажань почуттів і потреб індивіда) вплетено в саму основу конституційної спадщини Америки [9]. У результаті, багато людей, знаючи про збільшену кількість своїх індивідуальних прав і свобод, стали думати про мораль на індивідуальному рівні. Маючи це на увазі, в 1900-х люди почали відходити від універсальної концепції моралі на користь того, що Р. Гутьєррес називає «релятивізмом». Релятивізм – це переконання, що кожна людина має свої власні судження і цінності, які змінюються залежно від поточної ситуації [9]. Тобто люди почали втрачати відчуття єдиного кодексу моралі; замість цього, норми моралі почали змінюватися залежно від ситуації або обставин, в яких опинився індивід.

Першим серйозним викликом вихованню характеру, який в кінцевому підсумку призвів до його зникнення як інтегрованого навчального компонента, став запит на дослідження ефективності шкільних програм у 1920-х роках [8]. Результати показали, що існує лише невелика кореляція між гарною поведінкою учнів і формальною реалізацією програми виховання характеру [8]. Більше того, звіт показав, що навчання моралі та цінностей в школі за допомогою системного підходу, який пропагували представники «старої школи», не завжди сприяв формуванню хороших рис характеру або прояву хорошої поведінки в класі. Проведене дослідження поставило під сумнів необхідність офіційної програми «Виховання характеру», що з часом стало причиною поступової втрати ним лідируючих позицій серед тенденцій в освіті.

«Виховання характеру» як офіційна навчальна програма зазнало нищівного удару культурним переворотом 1960-х та 1970-х років. Альтернативою цієї програми була ідея роз'яснення і тлумачення цінностей. Під цим малася на увазі демонстрація моральних ситуацій учням, надання їм розумових інструментів для їх аналізу, а також забезпечення нагоди добрати свої власні моральні інтерпретації на основі особистих переконань й уподобань [7]. Цей тип виховання характеру був популярний тому, що він не конкретизував, якими саме цінностями школярі повинні володіти; замість цього дозволялось обирати свій власний шлях добра чи зла.

Проте сьогодні багато прихильників виховання характеру, аналізуючи ідею роз'яснення та тлумачення цінностей, висловлюють думку, що саме вона є однією з причин виникнення проблем у школах. Ці науковці вважають, що така форма виховання є небезпечною, оскільки вона не пропонує учневі чіткої межі між добром та злом, у той час як прихильники виховання характеру стверджують, що є універсальні цінності, яких мають дотримуватись усі.

Ряд американських освітян намагалися виправити неузгодженість, яка існує між прагненням до індивідуалізму та загальними цінностями. З. Кафо (Zuhal Cafo) та Д. Сомункуо (Demett Somuncuo) стверджують, що сучасний світ орієнтований на індивідуалізм, але глобалізація змушує нас прийняти певні моральні цінності, з якими кожен погодиться. Ці дослідники вважають, що глобальна «взаємозалежність однозначно призводить до соціальної взаємодії, яка передбачає необхідність знайти спільну мову». Для З. Кафо та Д. Сомункуо така мова є універсальними нормами моралі та цінностями [3, с. 3]. Інші вважають, що

досить небезпечно казати учням, що немає жодних загальноприйнятих норм моралі, які допомагають оцінювати, що є правильним, а що є неправильним.

Американські педагоги Р. Кіннієр (Richard Kinnier), Дж. Кернес (Jerry Kernes) та Т. Дотерайбс (Therese Dautheribes) висловлюють думку щодо ідеї небезпеки роз'яснення та тлумачення цінностей, оскільки є універсальні категорії, які мають визнаватися всіма [12]. Американська спадщина та акцент на індивідуальність створюють внутрішню дилему для багатьох, у той час, як існує велика підтримка універсального підходу до моралі і цінностей. Долаючи розрив між прагненням до індивідуалізму та універсальними цінностями, багато хто сподівається, що Америці вдасться зберегти своє унікальне відчуття індивідуалізму одночасно втілюючи ефективну програму розвитку загальнолюдської моралі та цінностей серед учнів.

Іншою причиною зниження необхідності офіційної та систематичної програми «Виховання характеру» в американських школах є підвищена пріоритетність навчальної успішності. У часи ухвалення акта «Старий Брехун» ('Old Deluder Act') успішність та формування особистості в школі було однаково важливими. Однак сьогодні багато вчителів вважають, що виховання характеру просто витісняється зі шкільного простору теоретичними знаннями [5].

Однак, як зазначалося вище, американські педагоги занепокоєні зростанням насильства та неповаги в школах. Вони дійшли згоди щодо необхідності повернення виховання характеру як офіційної складової шкільних навчальних програм у США. За результатами дослідження К. Гумовіц (Kay Hymowitz), американці, зрештою, дійшли консенсусу – час позбутися морального релятивізму і визнати, що є певні загальноприйняті цінності: чесність, повага, порядність та низка інших [11]. Дж. Нісівочча впевнений, що школи повинні навчити американських традицій та морально-етичних цінностей, бо молодь країни «не знає про правильні базові морально-етичні категорії, які можуть покращити життя кожного та американського суспільства в цілому» [16, с. 4]. Науковець також припускає, що є низка цінностей, які є американською спадщиною, і саме їх необхідно прищеплювати школярам, аби сьогодні бути успішним у США [16].

Значна кількість організацій та урядових органів відгукнулися на заклик, аби офіційно повернути виховання характеру в американську школу. З 50 штатів, що входять до складу Сполучених Штатів Америки, 25 підтримали впровадження виховання характеру в тій чи іншій формі шляхом внесення змін до Конституції штату [16]. Решта на сьогодні, лише заохочують розвиток цієї шкільної програми та мають конкретні ідеї щодо того, як найефективніше втілити програму в життя. Наприклад, штат Алабама вніс поправку до конституції, щоб зробити виховання характеру обов'язковим у всіх школах штату. Більше того, мова йде безпосередньо про те, що виховання характеру викладатиметься в кожному класі не менше 10 хвилин на день [5]. Інші освітні організації також відзначили необхідність виховання характеру. У 1992 р. Національна рада із соціальних досліджень (NCSS) поставила собі за мету розвивати особистісні якості та патріотизм, які розглядаються як взаємопов'язані компоненти, в усіх аспектах навчальних програм соціального спрямування [10].

Висновки. Отже, з радикальним настроєм на зміни в американських школах рух виховання характеру набуває все більшого визнання і популярності протягом останніх десятиліть та втілює проекти, які мають досить обнадійливі результати. Збільшується перелік програм виховання характеру, схвалених департаментом освіти США та освітніми організаціями. Перспектива подальших розвідок полягає у систематичному аналізі шкільних програм виховання характеру та навчальних планів, які використовуються в американських державних школах, для запозичення досвіду американських колег стосовно впровадження програми «Виховання характеру» в національну систему освіти.

Список використаних джерел

1. Bulach C. Implementing a character education curriculum and assessing its impact on student behavior / C. Bulach // *The Clearing House*. – 2002. – Vol. 72, № 2. – P. 79–83.
2. Burke N. Building Character Education in Our Schools To Enhance the Learning Environment / N. Burke, Sh. Cru, M. Genzler, D. Shaub, J. Sheets // *ERIC Document Reproduction Service*. – 2001. – № ED453144.

3. Cafo Z. Global values in education and character education / Z. Cafo, D. Somuncuo // ERIC Document Reproduction Service. – 2000. – № ED449449.
4. Damon W. Good, bad, or none of the above? The time-honored, unavoidable mandate to teach character / W. Damon // Education Next. – 2005. – Vol. 5, № 2. – Pp. 20–27.
5. Davidson L. Educators' perceptions of character education / L. Davidson, L. Stokes // ERIC Document Reproduction Service. – 2001. – № ED461923.
6. Davis M. What's wrong with character education / M. Davis // American Journal of Education. – 2003. – Vol. 110, № 1. – P. 32–57.
7. Elliott D. Moral values for public education / D. Elliot // Academic Exchange Quarterly. – 2004. – Vol. 8, № 2. – P. 274–278.
8. Greenwalt Ch. Character education in America / Ch. Greenwalt // ERIC Document Reproduction Service. – 1996. – № ED398327.
9. Gutierrez R. A moral code for the current secular state of affairs / R. Gutierrez // Education. – 2005. – Vol. 125, № 3. – P. 353–373.
10. Hoge J. Character education, citizenship education, and the social studies / J. Hoge // The Social Studies. – 2002. – Vol. 93, № 3. – P. 103–108.
11. Hymowitz K. The return of character education? / K. Hymowitz // Public Interest. – 2003. – № 151. – P. 104–124.
12. Kinnier R. A short list of universal moral values / R. Kinnier, J. Kernes, Th. Dautheribes // Counseling and Values. – 2000. – Vol. 45, № 1. – P. 4–10.
13. Lickona Th. What is good character? / Th. Lickona // Reclaiming Children and Youth. – 2001. – Vol. 9, № 4. – P. 239–247.
14. Lickona Th. Character Matters: How to Help our Children Develop Good Judgment, Integrity, and Other Essential Virtues / Th. Lickona. – New York.: Touchstone, 2004. – 336 p.
15. Marine R. Character education/formation in Catholic Schools (K-12) / R. Marine // ERIC Document Reproduction Service. – 1998. – ED423054.
16. Nisivoccia J. (1998). Character education should be part of the public education system / J. Nisivoccia // ERIC Document Reproduction Service. – 1997. – ED425092.
17. Noll J. Taking sides: clashing views on controversial educational issues (13th ed.) / J. Noll. – Guilford, CT.: Dushkin/McGraw-Hill, 2006. – 416 p.
18. Parker W. The education of citizens / W. Parker // Phi Delta Kappan. – 1999. – Vol. 86, № 9. – P. 655–656.
19. Wakefield D. Who's teaching teachers about character education instruction? / D. Wakefield // ERIC Document Reproduction Service. – 1997. – № ED429068.

References

1. Bulach, C. (2002), Implementing a character education curriculum and assessing its impact on student behavior. The Clearing House, vol. 72, no. 2, pp. 79-83.
2. Burke, N., Cru, Sh., Genzler, M., Shaub, D. and Sheets J. (2001), Building Character Education in Our Schools To Enhance the Learning Environment. ERIC Document Reproduction Service, no. ED453144.
3. Cafo, Z. and Somuncuo, D. (2000), Global values in education and character education. ERIC Document Reproduction Service, no. ED449449.
4. Damon, W. (2005), Good, bad, or none of the above? The time-honored, unavoidable mandate to teach character. Education Next, vol. 5, no. 2, pp. 20-27.
5. Davidson, L. and Stokes, L. (2001), Educators' perceptions of character education. ERIC Document Reproduction Service, no. ED461923.
6. Davis, M. (2003), What's wrong with character education. American Journal of Education, vol. 110, no. 1, pp. 32-57.
7. Elliott, D. (2004), Moral values for public education. Academic Exchange Quarterly, vol. 8, no. 2, pp. 274-278.
8. Greenwalt, Ch. (1996), Character education in America. ERIC Document Reproduction Service, no. ED398327.
9. Gutierrez, R. (2005), A moral code for the current secular state of affairs. Education, vol. 125, no. 3, pp. 353-373.

10. Hoge, J. (2002), Character education, citizenship education, and the social studies The Social Studies, vol. 93, no 3, pp. 103-108.
11. Hymowitz, K. (2003), The return of character education? Public Interest, no. 151, pp. 104-124.
12. Kinnier, R., Kernes, J. and Dautheribes Th. (2000), A short list of universal moral values. Counseling and Values, vol. 45, no 1, pp. 4-10.
13. Lickona, Th. (2001), What is good character? Reclaiming Children and Youth, vol. 9, no. 4, pp. 239-247.
14. Lickona, Th. (2004), Character Matters: How to Help our Children Develop Good Judgment, Integrity, and Other Essential Virtues, Touchstone Publ., New York, USA, 336 p.
15. Marine, R. (1998), Character education/formation in Catholic Schools (K-12). ERIC Document Reproduction Service. ED423054.
16. Nisivocchia, J. (1997), Character education should be part of the public education system. ERIC Document Reproduction Service. ED425092.
17. Noll, J. (2006), Taking sides: clashing views on controversial educational issues (13th ed.), Guilford, CT.: Dushkin/McGraw-Hill, 416 p.
18. Parker, W. (1999), The education of citizens. Phi Delta Kappan, vol. 86, no. 9, pp. 655-656.
19. Wakefield, D. (1997), Who's teaching teachers about character education instruction? ERIC Document Reproduction Service, no. ED429068.

В статье анализируется понятие «воспитание характера» в американской педагогической литературе. Для основательного исследования основной акцент был сделан на толковании ключевых дефиниций воспитания характера и смежных с ним терминов. Раскрыты содержание, цели, задачи и выделены виды воспитания характера в американской школе. Сделан вывод, что воспитание характера является неотъемлемой составляющей учебного процесса и формирования личностных и общественных ценностей у американских школьников.

Ключевые слова: понятие «воспитание характера», виды воспитания характера, американская школа, мораль, нравственные ценности, черта характера, внедрение воспитания характера.

Character Education is discussed as the subject of extensive research by American scientists and as an integral part of the educational and teaching process. It is shown that today a large number of American organizations and government agencies support the return of Character Education in schools.

Key words: the concept of «Character Education» types of Character Education, American School, morality, moral values, character trait, Character Education implementation.

Одержано 4.03.2015.